

Més Verdaguer autèntic

Les *Rondalles* (1905), editades per primer cop sense errors. Editorial Barcino continua en la tasca de restitució de la llengua original de Jacint Verdaguer. Després de l'edició crítica d'*Excursions i viatges* feta per Narcís Garolera, ara es publiquen les *Rondalles*, en una reordenació nova d'Andreu Bosch.

Fins vuitanta-vuit anys després de la primera edició del llibre no n'ha aparegut la primera edició de confiança. Ha estat publicada per Editorial Barcino a la Biblioteca Verdagueriana, a cura d'Andreu Bosch i Rodoreda, professor d'institut del Masnou, que ha fet la seva tasca sota l'estreta orientació del doctor Amadeu J. Soberanas, director de la col·lecció.

Narcís Garolera, el responsable de l'edició crítica d'*Excursions i viatges*, l'obra precedent de la col·lecció, ja ho va advertir en el col·loqui sobre Verdaguer, celebrat a Vic l'abril del 1986. Comparant la primera edició de l'obra, publicada a Barcelona l'any 1905, quan Verdaguer ja era mort, amb el manuscrit conservat a la Biblioteca de Catalunya, Garolera va comprovar que s'hi havien esquitxat moltes "transcripcions errònies, degudes a una mala lectura o a la simple arbitrariedad en l'adopció de certes formes lexicals o morfològiques que modifiquen substancialment la llengua de l'autor".

La denúncia de Garolera va ser publicada l'any següent. Va quedar inclosa dins el primer volum de l'*Anuari Verdaguer* (Eumo Editorial/Ajuntament de Barcelona, Vic), i alguns se'n van fer ressò a la premsa.

Totes les edicions de les *Rondalles* aparegudes fins al col·loqui d'abril del 1986, incloses les que s'han fet de les *Obres completes* d'Editorial Selecta, i també les coetànies o posteriors, han partit de la primera edició, la del 1905 de L'Avenç, edició que va ser preparada per Jaume Massó i Tor-

Andreu Bosch ha localitzat i esmenat nombrosos errors d'edicions anteriors de les *Rondalles*, ara publicades correctament.

C. PUERTOLAS

rents, o bé en una edició posterior, publicada per Matheu una vintena d'anys després, basada, al seu torn, en la de 1905 i mai en el manuscrit.

MALES EDICIONS

Així són males edicions les de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat, tant la del 1986 com la que acaba d'aparèixer a la col·lecció per a nois i noies La Foradada. També "s'han afegit al carretó de males edicions derivades directament o indirectament de l'edició de Massó i Torrents", diu Andreu Bosch i Rodoreda en l'estudi introductor, les que han estat incloses en antologies rondallístiques o les d'edicions esparses que han anat apareixent al llarg d'aquest segle.

Entre les més recents, Bosch

i Rodoreda fa esment dels *Contes extraordinaris* de Verdaguer publicats a Laia els anys 1979, 1981, 1986 i 1987, en dues col·leccions diferents. Les eines de butxaca i El nus. L'antologia *Rondalles* de Barcanova de 1990. L'estudi de Jacint Creus *Narrativa popular. Les Rondalles de Jacint Verdaguer com a exemple de treball a l'escola* publicat pel Consell Comarcal d'Osona l'any 1990. I *El mariner de Sant Pau*, rondalla de Verdaguer publicada per l'Abadia de Montserrat al Tinter dels Clàssics, l'any 1991.

Molts dels errors de Massó i Torrents, perpetuats en les edicions posteriors, són productes de males lectures, de badades involuntàries en la transcripció. Alguns exemples: l'original manuscrit "al seu inferior" es converteix en "al seu inte-

rior"; "punyint", en "junyint", "com la dona de Loth" en "com la dona de Xom"; "s'aliaren" en "s'alçaren"; "tot", davant gerundi, en l'incompreensible "tost"; "dins de la olla" en "dins sa bolla" i "un sac de paciència" en "un sant de paciència".

"Un altre dels que he descobert —ens diu Bosch i Rodoreda— fa referència a les bogues, les plantes que es fan als aigüamolls i llocs d'aigua de curs lent, també anomenades boves. Massó i Torrents va transcriure erròniament "boques", lectura que s'ha reproduït constantment. Vaig anar a l'estany de Montcortès, al Pallars Sobirà, on Verdaguer situa la llegenda, i encara n'hi ha".

Hi ha errors de transcripció que han constituït falses entrades lèxiques al Diccionari Al-

cover Moll, ja que s'han documentat únicament a partir de l'edició de Massó i Torrents i s'han convertit, per tant, en mots fantasma. Per exemple, la paraula "rabijol", sense accent i amb jota, que és una mala lectura de "rabígol", home esquerp o rabiüt. Joan Corromines ja s'adona de l'error.

També s'ha trastocat el sentit de moltes frases, perquè han sortit escapçades. "Contemplà aquella mare que semblava una verge i aquell fill que semblava un serafí", va escriure Verdaguier. La frase impresa va quedar perpetuada així: "Contemplà aquella mare que semblava un serafí". En altres ocasions desapareix tot un paràgraf. Per exemple, a la rondalla *Per lo pont*.

ULTRACORRECCIONS

Els criteris lingüístics de Massó i Torrents van contribuir a distorsionar, de forma conscient, l'original verdaguier i van arribar a canviar mots i expressions "mogut per uns criteris puristes molt arbitraris i generalment excessius", considera Bosch i Rodoreda. "En aquest sentit -escriu- és força curiosa l'arbitrarietat amb què resolgué les dues aparicions de la locució temporal "en un santa y amén", ja que, semblant-li probablement no gaire genuïna, la substituï per les equivalents "en un no ré" i "en un dir Jesús". El mateix féu amb la variant aglutinada "en un santiament", que canvia altre cop per "un dir Jesús".

Altres exemples d'ultracorreccions. L'original verdaguieria "abisme" esdevé "abim"; "un cop" esdevé "una vegada"; "bufó" esdevé "bonic"; "puix" esdevé "perquè"; "milor" esdevé "mellor" i "hortalà", "hortolà".

Per altra banda, Bosch i Rodoreda ha localitzat la transmissió d'un error textual no atribuïble a una mala lectura de Massó i Torrents, sinó a un error d'impressió de l'edició de Matheu que s'ha reproduït en

les edicions posteriors. "Com un auell que ha tombat una pedregada", segons el text original de Verdaguier, esdevé "com un auell qu'ha tomat una pedregada".

Ni les *Obres Completes* de la Selecta, ni l'edició de l'Abadia de Montserrat, ni les de Laia van malfiar-se del "tomat", i el reproduïxen tal qual. Només Foix, en el recull *Prosa antològica* del 1952 publicat per la Selecta, va adonar-se de l'error, però no va saber desfer-lo bé. La va substituir per "arplegat".

Una altra badada imputable a edicions posteriors a la de Massó i Torrents és el cas de la paraula "gènit", ben transcrita en la primera edició. La paraula es converteix, per error, en "geni".

D'altres com "sobtosament", transcrit equivocadament, va ser substituït per l'original "sobtadament", sense comprovar-ho en el manuscrit.

NOVA ORDENACIÓ

Andreu Bosch i Rodoreda, amb el vist-i-plau del director de la Biblioteca Verdaguieriana, no s'ha limitat a transcriure fidelment i a anotar el volum *Rondalles*, sinó que n'ha fet una nova ordenació. "La de 1905 és arbitrària. Els manuscrits estan relligats però no segueixen cap ordenació temàtica i jo ho he aprofitat per fer-la. A més, les he dividides en rondalles, llegendes, acudits, anècdotes i exemples morals, i altres".

El volum conserva el títol de l'edició de 1905, *Rondalles*.

La transcripció és presentada per Barcino com una edició crítica, tot i que no inclou apartat negatiu de variants. "Una edició crítica no és que tingui variants o no, és amb explicacions, amb notes aclaratòries", diu Amadeu-J. Sobranas. "Aquesta, a més -afegeix- és l'edició crítica més completa de la col·lecció, perquè surt amb glossari".

Lluís Bonada

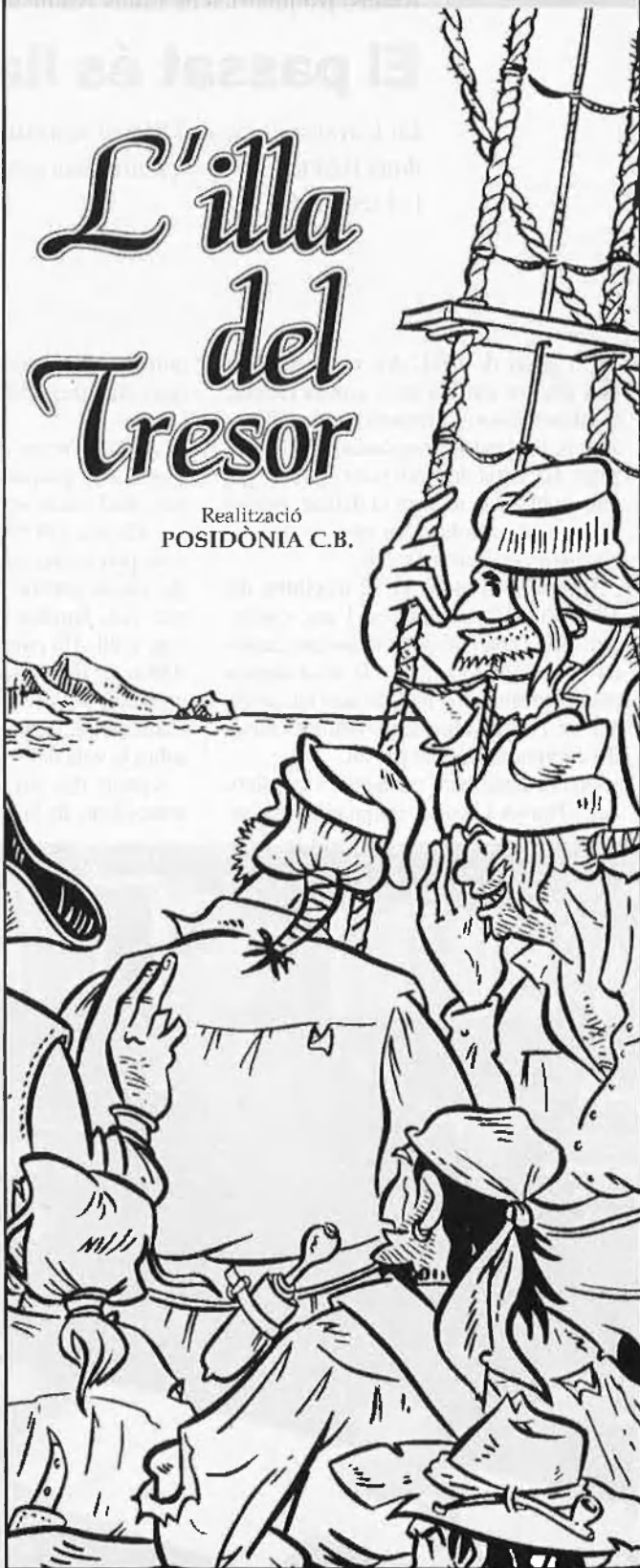

SALA ESCALANTE

CENTRE DE PRODUCCIÓ TEATRAL PER A ESCOLARS I PÚBLIC FAMILIAR

L'illa del Tresor

Realització
POSIDÒNIA C.B.

UNA PRODUCCIÓ DE LA

DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA